

خلاصه سیاستی

راهکارهای ارتقای سلامت سالمندان در کشور*

پذیرش مقاله: ۱۴۰۱/۰۶/۳۰

دریافت مقاله: ۱۴۰۱/۰۵/۳۰

چکیده

روند افزایش سالمندان طی دو دهه آینده در کنار چالش‌های کنونی مرتبط با ارائه خدمت و مراقبت از آنها از جمله کمبود متخصص طب سالمندی، چالش‌های اجرای برنامه مراقبت در منزل و نقص در قوانین حمایتی؛ توجه به مسئله سالمندان را به یکی از موضوعات مهم جمعیتی در کشور تبدیل کرده است. گروه سلامت و همکاری‌های بین الملل با مشارکت دفتر سلامت سالمندان وزارت بهداشت، انجمن علمی سالمندان ایران و صندوق جمعیت سازمان ملل اقدام به شناسایی نه چالش کلیدی و ارائه راهکار متناسب در قالب خلاصه سیاستی سلامت سالمندان کرده است.

کلیدواژه‌ها: ارائه مراقبت‌های بهداشتی، پزشکی سالمندان، پرستاری در منزل، تعیین‌کننده‌های اجتماعی، سالمند

مقدمه

جمعیت سالمند کشور طی سه دهه آینده از ۹/۲۸ درصد به حدود ۳۰ درصد خواهد رسید درحالی‌که سیاست‌های ملی مراقبت‌های بهداشتی کشور، زیرساخت لازم و متخصص طب سالمندی موردنیاز برای اجرای برنامه مراقبت در منزل سالمندان را ندارد. به‌منظور پایبندی به بند ۷ سیاست‌های کلی جمعیت، مبنی بر «فرهنگ‌سازی برای تکریم سالمندان و ایجاد شرایط لازم برای تأمین سلامت و نگهداری آنان در خانواده» ضروری است تمام ارکان نظام، حفظ و ارتقاء سلامت و رفاه سالمندان را به‌عنوان اولوی مهم در دستور کار خود قرار دهند. این موضوع در سطح فردی و در سطح سازمانی نیازمند دو مداخله و رویکرد مجزا است. پیشنهاد می‌شود با عنایت به راهکارهای ذیل، شورای عالی سلامت و امنیت غذایی با مشخص کردن وظایف دستگاه‌های مرتبط، سازوکار مناسبی برای ارتقاء وضعیت سلامتی سالمندان کشور طراحی و پیگیری و اجرا کند.

فرهنگستان علوم پزشکی با استفاده از نظر کارشناسان و صاحب‌نظران، راهکارهای زیر را به‌عنوان عوامل کلیدی در بهبود وضعیت این گروه هدف پیشنهاد می‌کند:

دست‌یابی به سالمندی سالم: استفاده از راهنماها و برنامه‌ریزی‌های عملیاتی مدون برای آمادگی، برنامه‌ریزی، شناسایی و پاسخ به مشکلات جامعه سالمندان آسیب‌پذیر؛

توجه به سالمندان دارای بیماری‌های سخت و پیچیده: نیاز به حمایت و رسیدگی فوری به حدود ۵ درصد از سالمندان کشور به دلیل ابتلا به حداقل یک بیماری صعب‌العلاج یا ابتلا هم‌زمان

به چند بیماری و به علت ناتوانی حرکتی؛

اهمیت و جایگاه مراقبت در منزل: ضرورت آماده‌سازی بستر اجرای مراقبت در منزل برای سالمندان به عنوان نخستین مکانی که در آن باید از کودک، مادر و سالمند در کنار هم مراقبت شود (در این زمینه کمک نهادهای مسئول و بسترسازی قانونی ضروری است)؛

ارتقای کمی و کیفی ارائه مراقبت‌ها و خدمات بهداشتی درمانی به سالمندان: ضرورت فراهم‌آوری مراقبت و خدمات سلامت در منزل و توسعه نیروهای رسمی تخصصی و غیرتخصصی مراقبتی، سالمند-محور کردن مراقبت، حمایت‌های از خانواده توسط دولت، برخورداری از مراقبت جامع و ادغام یافته، ترویج فرهنگ مراقبت، طراحی و اجرای آزمایشی و توسعه کشوری مدل‌های بومی ویژه مراقبت از سالمندان، استفاده از فن‌آوری سیستم‌های مراقبت از راه دور برای ادامه زندگی مستقل سالمندان؛

اتخاذ رویکرد جامعه‌محور در ارائه مراقبت‌ها و خدمات: سازمان‌دهی سالمندان داوطلب دارای شرایط مراقبت از سالمند برای مراقبت و خدمات مبتنی بر جامعه، لزوم شرکت سالمندان در دوره‌های آموزشی و مهارت‌آموزی خودمراقبتی و آموزش‌های لازم دیگر؛

تأمین نیروی انسانی تخصصی: سیاست‌گذاری برای تربیت نیروی انسانی توانمند مبتنی بر نیاز سالمندان، کسب مهارت و دانش لازم توسط پزشکان عمومی شاغل در شبکه بهداشتی درمانی - مراقبان سلامت - بهورزان و کارشناسان بهداشت خانواده، برگزاری و بازنگری برنامه‌های آموزشی مورد نیاز این گروه خدمت‌دهنده در کشور، شکل‌گیری رشته‌های علمی بین‌رشته‌ای سالمندی؛

*این خلاصه سیاستی حاصل مذاکرات علمی انجام شده در نشست بهمن و اسفندماه ۱۴۰۰ گروه سلامت و همکاری‌های بین‌المللی است که توسط هیئت ریسه فرهنگستان علوم پزشکی بازنگری و تلخیص شده است.

ارتقای کیفیت زندگی سالمندان و فراهم آوردن زیرساخت‌های آن، نیاز به افزایش ارائه خدمات در سالهای آتی به سالمندان با توجه به رشد روزافزون آنان و کاهش بعد خانوار؛
طراحی محیط: طراحی مؤثر محیط زندگی و تفریح و مراکز بهداشتی درمانی دوستدار سالمند شامل بیمارستان‌ها، مراکز جامع سلامت، پایگاه‌های بهداشتی و خانه‌های بهداشت و مناسب‌سازی آن‌ها.

توجه به تعیین‌کننده‌های اجتماعی-اقتصادی سلامت سالمندان: همسوسازی اهداف و فعالیت‌های وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی و اجرایی ساختن سریع‌تر سند سالمندی کشور برای جلوگیری از بروز طرد شدگی اجتماعی، کاهش سطح سرمایه اجتماعی و محدود شدن روابط اجتماعی سالمندان؛
توسعه قوانین حمایتی: شکل‌گیری و توسعه قوانین حمایت از سالمندان و مراقبان خانگی آنان و پوشش بیمه‌ای جامع و فراگیر برای بهبود و

Policy Brief

Promoting Health of Older Adults in I.R.Iran

Abstract

The growth of elderly population over the next two decades, and the current challenges related to provision of services and care for this group, as well as insufficiency of geriatrics specialists, barriers to implementing home-based health care programs, and deficiencies in social protection laws, have turned the elderly issues into one of the most important demographic concerns of the health system. The Health and International Cooperation Group in partnership with the Elderly Health Office of MOHME, the Scientific Association of the Elderly of Iran and the United Nations Population Fund, has identified nine key challenges and provided appropriated solutions in the form of a Policy brief on Aging.

Keywords: Aged, Delivery of Health Care, Geriatrics, Home Nursing, Social Determinants of Health